

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультет	Дизайн середовища	Рівень вищої освіти	1-й освітньо-професійний
Кафедра	Архітектури	Рік навчання	3-й
Галузь знань	19 "Архітектура та будівництво"	Вид дисципліни	Вибіркова, з циклу професійної підготовки
Спеціальність	191 "Архітектура та містобудування"	Семестри	6

СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ ПРОЄКТУВАННЯ

Семестр 6 (весняний. 27 січня – 10 травня 2024-2025 н. р.)

Викладач	Ільченко Сергій Анатолійович, PhD (Доктор філософії з архітектури та містобудування), ст. викл. кафедри архітектури ХДАДМ
E-mail	ilchenko.sergiy@ksada.org
Classroom	https://classroom.google.com/u/2/c/NzQ2OTk1MDA2Njc2
Заняття	За розкладом (у весняному семестрі 2023-2024 навч. року – дистанційно)
Консультації	За домовленістю
Адреса	61002, Харків, вул. Мистецтв, 8, корпус 2, поверх 3, ауд. 303
Телефон	057 706-02-46 (кафедра «Архітектури»)

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовою для вивчення дисципліни «Соціальні аспекти проектування» є нормативні дисципліни з циклу професійної підготовки «Історія архітектури та містобудування» і «Актуальні тенденції організації архітектурно-ландшафтного середовища» які мають сформувані розуміння взаємозв'язків міського планування і архітектури з суспільним запитом.

Студент отримує повну підтримку при опрацюванні матеріалу базової дисципліни та консультації у практичній роботі за дисципліною.

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Поза аудиторними (дистанційними) заняттями офіційним каналом комунікації з викладачем є електронні листи та Telegram-чат (тільки у робочі дні до 18:00).

Умови листування:

- 1) в темі листа обов'язково має бути зазначена назва дисципліни - АЛП, (*архітектурно-ландшафтне проектування*);
- 2) в полі тексту листа позначити курс, групу, ПІ студента, який звертається (анонімні листи не розглядаються);
- 3) файли підписувати таким чином: *прізвище – завдання. Розширення: текст — doc, docx, ілюстрації — jpeg, pdf.*

Підсумкові роботи для рубіжного контролю мають бути надіслані:

- На ел. скриньку викладача – ilchenko.sergiy@ksada.org
- До Classroom – <https://classroom.google.com/u/2/c/NzQ2OTk1MDA2Njc2>

Для опрацювання додаткових тем можливі консультації (тільки у робочі дні до 18:00).

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

Складаються з двох блоків:

1. Презентації лекцій з активними посиланнями (завантажені до Classroom).
2. Кейси конкретних прикладів які підлягають розгляду та обговоренню - викладається під час групових консультацій (дистанційних) та в Telegram-чаті групи. Для забезпечення актуальності наведеної інформації вона щорічно оновлюється. Окремі посилання на інформацію, відповідно до теми заняття, видаються викладачем під час аудиторних занять з фіксацією на Telegram-чаті групи.

НЕОБХІДНЕ ОБЛАДНАННЯ

Комп'ютерна техніка (ноутбук/планшет).

МЕТА Й ЗАВДАННЯ КУРСУ

Мета курсу «Соціальні аспекти проектування» – знайомство з формами і практиками впливу спільноти на планувальні рішення і як наслідок набуття здобувачами знань про соціологічний підхід до вивчення міста та аналізу конкретного міського середовища. В процесі навчання студенти також знайомляться з: базовими визначеннями; тактиками спільнот по відношенню до міського простору; практиками залучення містян до міського планування.

Завдання курсу полягає в отриманні здобувачами розуміння характеру і способів впливу спільноти на просторовий розвиток;

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- основні засади і принципи державної нормативної бази в контексті залучення мешканців;
- базову термінологію практик участі та залученого планування;
- визначені законом процедури участі містян в прийнятті рішень з міського розвитку;
- методи взаємодії з містянами та отримання даних:

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен вміти:

- використовувати ментальні карти як одну з форм аналізу ділянки;
- картографувати міські активності;
- використовувати картографічні сервіси для аналізу ділянки;
- застосовувати практики залучення як один з інклюзивних аспектів планування.

КОМПЕТЕНТНОСТІ БАКАЛАВРА, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЄ ДИСЦИПЛІНА:

- **ЗК01.** Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;
- **ЗК02.** Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми;
- **ЗК03.** Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- **ЗК06.** Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів);
- **ЗК07.** Здатність приймати обґрунтовані рішення;
- **ЗК09.** Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- **СК01.** Усвідомлення соціально-економічних і культурних аспектів архітектури та містобудування";
- **СК03.** Усвідомлення особливостей розвитку історичних і сучасних стилів в архітектурі, містобудуванні, мистецтві та дизайні України та зарубіжних країн;
- **СК04.** Здатність дотримуватися вимог законодавства, будівельних норм, стандартів і правил, технічних регламентів, інших нормативних документів у сферах містобудування та архітектури при здійсненні нового будівництва, реконструкції, реставрації та капітального ремонту будівель і споруд;
- **СК05.** Здатність до аналізу і оцінювання природно-кліматичних, екологічних, інженернотехнічних, соціально-демографічних і архітектурно-містобудівних умов архітектурного проектування;
- **СК06.** Здатність до виконання технічних і художніх зображень для використання в архітектурно-містобудівному, архітектурно-дизайнерському і ландшафтному проектуванні;
- **СК07.** Усвідомлення основних законів і принципів архітектурно-містобудівної композиції, формування художнього образу і стилю в процесі проектування будівель і споруд, містобудівних, архітектурно-середовищних і ландшафтних об'єктів;

- **СК08.** Усвідомлення теоретико-методологічних основ архітектурного проектування будівель і споруд, містобудівних, архітектурно-середовищних і ландшафтних об'єктів;
- **СК09.** Здатність розробляти архітектурно-художні, функціональні, об'ємно-планувальні та конструктивні рішення, а також виконувати креслення, готувати документацію архітектурно-містобудівних проєктів;
- **СК16.** Усвідомлення загальних теоретичних, методичних і творчих засад архітектурного проектування;

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

«Соціальні аспекти проектування» – одна із вибіркових дисциплін професійної та практичної підготовки, яка забезпечує фахову підготовку архітектора. У процесі вивчення дисципліни студенти знайомляться з формами та характером впливу спільноти на просторове планування. Згідно з навчальним планом, що ухвалений методичною радою ХДАДМ, вона вивчається студентами протягом 1 семестра (4 кредита ECTS)

СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Соціальні аспекти проектування» у шостому семестрі складається з 2 модулів та 12 тем які містять 120 навчальних годин, у тому числі 30 – лекції, 30 – практичні заняття, 60 – самостійні заняття (відповідно – 4 кредита ECTS).

Тема	Години (лекції, практичні)	Результати навчання	Завдання	Оцінювання
6-й семестр				
МОДУЛЬ 1.				
Соціальна складова в міському плануванні. Базові визначення.				
Вступ. Тема 1. Введення в тему соціології міста	4	Усвідомлення місця спільноти та соціальних аспектів планування. Розуміння зростання соціальної компоненти в моделі сталого розвитку.	Дискусія з причин зміни моделі сталого розвитку	
Тема 2. Простір і місце як базові терміни	4	Розуміння генези та суті визначення. Усвідомлення тези Лефевра про множинність простору. Визначення місця, розуміння місця як належного.	Дискусія з опозиції місця-простору	
Тема 3. Публічний простір	4	Розуміння як замислюється і сприймається простір та як він проживається.	Дискусія з оптики сприйняття простору	
Тема 4. Соціальна складова міського простору	4	Усвідомлення рушійних сил продукування простору. Розуміння належності місця	Групова дискусія за темою	
Тема 5. Ментальні карти	4	Розуміння причин введення поняття в міське планування і його зв'язку з географією людини. Здатність до картографування мистецької активності.	Групова дискусія за темою. Клазура.	50
Тема 6. Вернакулярні райони	4	Розуміння визначення терміну та його зв'язку з структурою міста	Групова дискусія за темою	

Тема 7. Вернакулярна архітектура	4	Розуміння визначення терміну та його місця в теорії архітектури.	Групова дискусія за темою	
Тема 8. Район - спільнота	4	Усвідомлення взаємозв'язку та взаємовпливу конкретного вернакулярного району з локальною спільнотою	Групова дискусія за темою	
		МОДУЛЬНИЙ ПЕРЕГЛЯД: 17-21.03.2025		
<i>всього:</i>	32			
Разом за модулем:	32			50 балів
МОДУЛЬ 2.				
Характер і практики взаємодії з локальною спільнотою в практиках планування				
Тема 9. Практики участі	4	Розуміння практик участі як невід'ємної, на наш час, складової розвитку міст. Усвідомлення складових та характеру участі спільноти в міському плануванні.	Групова дискусія за темою	
Тема 10. Теорія комунікативного планування	4	Розуміння відмінностей у нормативних вимогах, які застосовуються до соціального та комерційного житла	Групова дискусія за темою	
Тема 11. Розвиток через співпрацю	4	Розуміння впливу практик участі на збалансований розвиток міського середовища	Групова дискусія за темою. Аналітичний текст.	10
Тема 12. Тактичний урбанізм	4	Розуміння тактик прямої дії і визначеного законом поля участі містян в процесах міського розвитку	Групова дискусія за темою. Аналітичний текст.	10
Тема 13. Як працюють практики участі	4	Усвідомлення характеру законодавчих інструментів залучення спільноти до просторового планування	Групова дискусія за темою. Клазура.	30
Тема 14. Темна та світла сторона активізму	4	Розуміння можливостей позитивного та негативного впливу активізму на міське планування.	Групова дискусія за темою	
Тема 15. Пріоритет реальності	4	Усвідомлення застосування критичного мислення для інтерпретації тих чи інших проявів міської активності	Групова дискусія за темою	
		ЗАЛК: 15-24.05.2025		
Разом за модулем:	28			50 балів
Разом за семестр:	60			100 балів

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Метод повідомлення нових знань — метод проблемного викладу (Problem-based learning), коли до розгляду пропонуються не окремі факти, а проблемні кейсі цілком і час на занятті присвячується обговоренню проблемних питань, розв'язуванню розвивальних вправ і активним

дискусіям). В цьому семестрі відбуватиметься у дистанційному форматі.

Основна форма вивчення курсу — групова робота при обговореннях і персональна робота при виконанні конкретних завдань, згідно навчального плану.

Мета запропонованих завдань — вправи побудовані за принципом від спільного (аналізу, обговорення запропонованих прикладів), до персонального внеску (виконання конкретних завдань). Тож головним принципом спільної роботи виступає тренування проведення фахових дискусій; здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів); здатність приймати обґрунтовані рішення; усвідомлення соціально-економічних і культурних аспектів архітектури та містобудування.

ФОРМАТ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

Програмою передбачено рубіжні етапи контролю у формі клаузур, письмових робіт (есеїв). Підсумковий контроль засвоєння знань здійснюється у формі заліку у визначені розкладом терміни.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Національна	Бали	ECTS	Національна	Бали	ECTS
відмінно	90–100	A	задовільно	64–74	D
				60–63	E
			незадовільно	35–59	FX
добре	82–89	B	незадовільно (повторне проходження)	0–34	F
	75–81	C			

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

- Методичні рекомендації до самостійної роботи студентів з дисципліни «Основи проектування» для студентів спеціальності 191 «Архітектура та містобудування»;
- Графічні роботи (прикладі) з методичного фонду кафедри;
- Рекомендована викладачем нормативна література і посібники;
- Інтернет - ресурси за темою графічних завдань.

ПРАВИЛА ВИКЛАДАЧА

Дисциплінарна та організаційна відповідальність. На проведення занять з дисципліни розповсюджуються загальноприйняті норми і правила поведінки Вищої школи. Під час занять не допускаються дії, які порушують порядок і заважають навчальному процесу, будь то занадто гучне спілкування чи користування мобільним телефоном.

Викладач несе відповідальність за координацію процесу занять, а також створення атмосфери, сприятливої до відвертої дискусії із студентами та пошуку необхідних питань з дисципліни. Особливу увагу викладач повинен приділити досягненню програмних результатів навчання дисципліни. В разі необхідності викладач має право на оновлення змісту навчальної дисципліни на основі інноваційних досягнень і сучасних практик у відповідній галузі, про що повинен попередити студентів. Особисті погляди викладача з тих чи інших питань не мають бути перешкодою для реалізації студентами процесу навчання.

Викладач повинен створити безпечні та комфортні умови для реалізації процесу навчання особам з особливими потребами здоров'я (в межах означеної аудиторії).

Міжособистісна відповідальність. У разі відраджень, хвороби тощо викладач має право перенести заняття на вільний день за попередньою узгодженістю з керівництвом та студентами.

ПРАВИЛА ЗДОБУВАЧА

Під час аудиторних (дистанційних) занять студент повинен обов'язково вимкнути звук викликів мобільних телефонів. За необхідності він має право на дозвіл вийти з аудиторії (окрім заліку або екзамену). Вітається власна думка з теми заняття, яка базується на аргументованій авторській позиції та доказах, зібраних під час практичних або самостійних занять.

ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАНOSTI

Недопустимі пропуски занять без поважних причин (причини пропуску мають бути підтверджені необхідними документами або попередженням викладача). Не вітаються запізнення на заняття. У разі пропуску занять, студент має самостійно опрацювати матеріали тем і підтвердити їх опанування виконанням поточних завдань, а також відповідями на ключові питання з боку викладача.

ПОЛІТИКА ЩОДО ДЕДЛАЙНІВ ТА ПЕРЕСКЛАДАННЯ: роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Здобувачі вищої освіти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності у своїх роботах. Кожен випадок порушення академічної доброчесності розглядається як ситуація, що негативно впливає на рейтинг здобувача і оцінку його роботи. У разі прояву плагіату – копіювання в статті/рефераті чужих матеріалів без посилання на справжнього автора чи оригінал виробу (твору), студент не тільки не отримує балів, але й стає суб'єктом обговорення та покарання згідно положенню «Про академічну доброчесність у Харківській державній академії дизайну і мистецтв» <https://ksada.org/doc/polojennya-honesty-2020.pdf> . Корисні посилання: <https://законодавство.com/zakon-ukrainy/stattya-akademichna-dobrochesnist-325783.html> ; <https://saiup.org.ua/novyny/akademichna-dobrochesnist-shho-v-uchniv-ta-studentiv-na-dumtsi/>

РОЗКЛАД КУРСУ

Дата	Тема	Вид заняття	Зміст	Кількість годин	Рубіжний контроль	Деталі
МОДУЛЬ 1. Соціальна складова в міському плануванні. Базові визначення.						
30.01	Тема 1. Введення в тему соціології міста	Вступна лекція, практичні (загальна дискусія)	Соціальні аспекти в створенні архітектури та плануванні міст. Їх місце і роль.	4		
06.02	Тема 2. Простір і місце як базові терміни	Лекція, практичні (загальна дискусія)	Базові визначення «простір» і «місце» та їх вплив на еволюцію підходів містопланування.	4		
13.02	Тема 3. Публічний простір	Лекція, практичні (загальна дискусія)	Визначення публічного простору і його взаємозв'язок з міською спільнотою	4		
20.02	Тема 4. Соціальна складова міського простору	Лекція, практичні (загальна дискусія)	Оптика і методи досліджень публічного простору	4		
27.02	Тема 5. Ментальні карти	Лекція, практичні (загальна дискусія)	Поява і генеза визначення. Використання похідних методів	4	Поточний перегляд	клаузура
06.03	Тема 6. Вернакулярні райони	Лекція, практичні (загальна дискусія)	Поява і генеза визначення. Значення вернакулярних районів в містоплануванні.	4		

13.03	Тема 7. Вернакулярна архітектура	Лекція, практичні (загальна дискусія)	Термін «Вернакулярна архітектура» у вітчизняному і загальносвітовому дискурсі	4		
20.03	Тема 8. Район - спільнота	Лекція, практичні (загальна дискусія)	Парк «Грабник» в Рівно як позитивний приклад застосування практик участі	4		
17-21.03			МОДУЛЬНІ ПЕРЕГЛЯДИ			
МОДУЛЬ 2. Характер і практики взаємодії з локальною спільнотою в практиках планування						
27.03	Тема 9. Практики участі	Лекція, практичні (загальна дискусія)	Генеza поняття участі і розуміння етапів громадської участі в міському плануванні	4		
03.04	Тема 10. Теорія комунікативного планування	Лекція, практичні (загальна дискусія)	Генеza теорії комунікативного планування та її вплив на сьогодення.	4		
10.04	Тема 11. Розвиток через співпрацю	Лекція, практичні (загальна дискусія)	Практики участі як процес який має розвиток в часі.	4	Поточний перегляд	есей
17.04	Тема 12. Тактичний урбанізм	Лекція, практичні (загальна дискусія)	Характер і поле діяльності тактичного урбанізму. Громадський бюджет (міста).	4	Поточний перегляд	есей
24.04	Тема 13. Як працюють практики участі	Лекція, практичні (загальна дискусія)	Вплив практик участі на міське планування на прикладі Великої Британії	4	Поточний перегляд	клаузура
01.05	Тема 14. Темна та світла сторона активізму	Лекція, практичні (загальна дискусія)	Позитивні і негативні аспекти впливу активізму на просторовий розвиток	4		
08.05	Тема 15. Пріоритет реальності	Лекція, практичні (загальна дискусія)	Оптика розгляду просторових практик та її вплив на репрезентацію результатів	4		
15-24.05			ЗАЛІК			

РОЗПОДІЛ БАЛІВ

№ змістового модулю	Форма звітності	Бали
модуль 1		
1	Клаузура: формат А3 від кожного здобувача, фото роботи, або електронна версія; текст – (електронна версія)	0–50
всього за МОДУЛЬ 1:		50

МОДУЛЬ 2		
2	Есей (1 формат А4, електронна версія)	0–10
3	Есей (1 формат А4, електронна версія)	0–10
4	Клазура: формат А3 від кожного здобувача, фото роботи, або електронна версія; текст – електронна версія	0-30
всього за МОДУЛЬ 2:		50
РАЗОМ ЗА СЕМЕСТР:		100

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

	Бали		Критерії оцінювання
	0–10	0–40	
A 90 - 100	10	37 - 40	Здобувач в повному обсязі опанував матеріал практичного курсу, творчо та якісно виконав усі поставлені завдання, проявив креативне мислення при виконанні завдань, логічно обґрунтував послідовність виконання необхідних завдань, професійно виконав усі етапи завдання, брав активну участь у груповому етапі роботи. Продемонстровано високий графічний рівень фінального подання.
B 82 - 89	9	35 - 37	Здобувач добре опанував матеріал теоретичного та практичного курсу, вчасно виконав усі поставлені задачі, творчо підійшов до виконання практичних завдань, але при цьому робота має незначні недоліки.
C 75-81	8	33 - 34	Здобувач в цілому добре опанував матеріал теоретичного та практичного курсу, вчасно та якісно виконав більшість поставлених завдань, але виконана робота має суттєві недоліки (відсутність творчого підходу або недостатній рівень графічного оформлення).
D 64 - 74	7	29 - 32	Здобувач в недостатньому обсязі опанував матеріал теоретичного та практичного курсу, вирішив в цілому основні поставлені завдання, але виконана робота має значні недоліки (неохайність виконання, відсутність творчого підходу, несвоєчасна подача виконаної роботи тощо).
E 60-63	6	26 - 28	Здобувач в недостатньому обсязі опанував матеріал теоретичного та практичного курсу, не впорався з головними задачами дисципліни, практична робота має багато значних недоліків (неохайність виконання, відсутність творчого підходу, несвоєчасна подача виконаної роботи, значна кількість суттєвих помилок при виконанні завдання, відсутні результати поточних переглядів).
	0	0	Пропуск рубіжного контролю

СИСТЕМА БОНУСІВ

Передбачено додаткові бали за активність студента під час семінарів.

Максимальна кількість балів: 5.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Lefebvre, H. (1991 [1974]) The Production of Space. Trans. D. Nicholson-Smith. Oxford. Blackwel
2. De Certeau M. The Practice of Everyday Life. 1984 //Trans. Steven Rendall. Berkeley: U of California P. – 1988. 256
3. Bradley Q . Neighbourhood planning and the impact of place identity on housing development in England //Planning Theory & Practice. – 2017 . – Т . 18 . – № . 2 . – Р . 233 -248.
4. Harvey, D. (2015). The right to the city. In The city reader (pp. 314-322). Routledge.
5. Ilchenko, S. (2021). » Reclaiming «the City: A Collective Endeavor. Dimensions. Journal of Architectural Knowledge, 1(2), 183-202.

6. Ільченко, С. Локальні стратегії розвитку архітектурного середовища міст України. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

https://www.researchgate.net/publication/366205339_Lokalni_strategii_rozvitku_arhitekturnogo_seredovisa_mist_Ukraini_-_Kvalifikacijna_naukova_praca_na_pravah_rukopisu

7. Lynch K. The Image of the City / Kevin Lynch. – Cambridge: MIT Press, 1960. – 194 p.

8. Tuan, Y. F. (1979). Space and place: humanistic perspective. In Philosophy in geography (pp. 387-427). Dordrecht: Springer Netherlands.

9. Jordan T. G. Perceptual regions in Texas // Geographical Review. – 1978. – P. 293-307

10. Castells, M. (2011). The power of identity (Vol. 14). John Wiley & Sons.

11. Arnstein, S. R. (1969). A ladder of citizen participation. Journal of the American Institute of planners, 35(4), 216-224

12. Cornwall A. Unpacking ‘Participation’: models, meanings and practices //Community development journal. – 2008. – Т. 43. – №. 3. – С. 269-283. Cornwall, Andrea

13. Innes, J. E., & Booher, D. E. (2015). A turning point for planning theory? Overcoming dividing discourses. Planning theory, 14(2), 195-213.

14. Bradley Q. Neighbourhood planning and the impact of place identity on housing development in England //Planning Theory & Practice. – 2017. – Т. 18. – №. 2. – P. 233-248.

Допоміжна:

1. Constructing Architecture: Materials, Processes, Structures : a Handbook, 2009. – 556 с. – (2nd printing edition)

2. Ilchenko, S. (2021). METHODS OF OBTAINING AND USING QUALITY DATA IN THE PRACTICE OF URBAN PLANNING: Array. Municipal Economy of Cities, 6(166), 56–63.

<https://khg.kname.edu.ua/index.php/khg/article/view/5867>

3. Public space site-specific assessment. Guidelines to achieve quality public spaces at neighbourhood level

https://unhabitat.org/sites/default/files/2020/07/final_pssa_v.1_r_eviewed_compressed.pdf

4. Gibert, M. (2014). Les ruelles de Hồ Chí Minh Ville, Việt Nam. Trame viaire et recomposition des espaces publics. PhD diss., Université Paris, 1.

5. Otrishchenko, Natalia & Sklokina, Iryna & Herder, Jogo. (2022). Slavutych: Urban Practices, Memories and Imagination Research Report of the Studio at the Summer School "The Idea of the City: Reality Check". Zeitschrift für Ostmitteleuropa-Forschung,. 2019. 477 - 499. 10.25627/201968310581.)

6. Turner, J. (1968). The squatter settlement: an architecture that works.

7. Arboleda, G. (2014). Participation Practice and its Criticism: can they be bridged? A field report from the Guyana Hinterland. Housing and Society, 41(2), 195-227.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет:

1. Картографічний сервіс The Global Heatmap <https://www.strava.com/maps>

2. Vecteezy онлайн-маркетплейс City park and wooden bench. Thin line art style illustration. Green urban public park. 550005 Vector Art at Vecteezy <https://www.vecteezy.com/vector-art/550005-city-park-and-wooden-bench-thin-line-art-style-illustration-green-urban-public-park>

3. Wohl, S. (2022, 3 червня). Основні поняття. Отримано з <https://kapalicarsi.wittmeyer.io/taxonomy/key-concepts>

4. Фонд МАГІСТРАЛА <https://magistrala.eu/podporte/menu/>

5. Кадастровий сервіс <https://kadastr.live/#16.12/50.001029/36.230476>